

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Ενίσχυση του εισοδήματος των μισθωτών, των νέων, της οικογένειας και της εργασίας - συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις»

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

A. Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως το επεξεργάστηκε η Διάρκης Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων, διαρθρώνεται σε έξι Μέρη (Α΄ - ΣΤ΄) και αποτελείται από εξήντα τέσσερα (64) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου.

Στο Μέρος Α΄ (άρθρα 1-2), με τίτλο «Σκοπός και Αντικείμενο», καθορίζεται ο σκοπός του νομοσχεδίου (άρθρο 1) και προσδιορίζεται το αντικείμενό του (άρθρο 2).

Με το Μέρος Β΄ (άρθρα 3-19), με τίτλο «Αναπροσαρμογή Συντάξεων και ρύθμιση συνταξιοδοτικών ζητημάτων», εισάγεται ρύθμιση σχετικά με την αναπροσαρμογή των συντάξεων των προσώπων των περιπτώσεων α΄ β΄ και ε΄ της παρ. 3 του άρθρου 4 του νόμου 4387/2016, από την 1η Ιανουαρίου 2017 (άρθρο 3). Περαιτέρω, προστίθενται διατάξεις στο π.δ. 169/2007, οι οποίες αφορούν ειδικά τα πρόσωπα που υπάγονται στην παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016, και, συγκεκριμένα, εισάγεται το άρθρο 9Α, ως προς τον συντάξιμο μισθό των πολιτικών υπαλλήλων και λειτουργών (άρθρο 4), το άρθρο 34Α, ως προς τον συντάξιμο μισθό των στρατιωτικών (άρθρο 5), το άρθρο 43Α σχετικά με την προσαύξηση σύνταξης όσων διετέλεσαν στρατιωτικοί σε κατάσταση πτητικής ενέργειας ή υπηρέτησαν σε υποβρύχια, και όσων διετέλεσαν στρατιωτικοί σε κατάσταση ενέργειας αλεξιπτωτιστή ή υποβρύχιου καταστροφέα (άρθρο 6), καθώς το άρθρο 54Α αναφορικά με το επίδομα

νόσου και ανικανότητας (άρθρο 7).

Επίσης, τροποποιείται η διάταξη του άρθρου 88 του π.δ. 168/2007, σχετικά με τον υπολογισμό σύνταξης ανάπηρων οπλιτών (άρθρο 8), το άρθρο 92 του π.δ. 168/2007, ως προς τον συντάξιμο μισθό βάσει του οποίου υπολογίζεται η σύνταξη των αξιωματικών και ανθυπασιστών γενικά που δεν έχουν υπαχθεί στις ειδικές πολεμικές καταστάσεις, των τακτικών δημόσιων υπαλλήλων και του βοηθητικού προσωπικού, των δημοτικών και κοινοτικών αρχόντων και των εκκλησιαστικών λειτουργών και όσων εξομοιώνονται με αυτούς, των τακτικών σιδηροδρομικών υπαλλήλων, των τακτικών υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α. (άρθρο 9), και το άρθρο 95 του π.δ. 168/2007, ως προς τον υπολογισμό της πολεμικής σύνταξης των οικογενειών των αξιωματικών που δεν υπάγονται στο άρθρο 75 του α.ν. 1854/1951 (άρθρο 10). Εν συνεχεία, τροποποιούνται διατάξεις του π.δ. 168/2007 και, συγκεκριμένα, το άρθρο 100, ως προς την παροχή επιδομάτων ανικανότητας στους ανάπηρους πολέμου αξιωματικούς και ανθυπασιστές και σε όλους εξομοιώνονται ή αντιστοιχούν με αυτούς (άρθρο 11), το άρθρο 101, ως προς τα ειδικά πρόσθετα επιδόματα ανικανότητας βαριά ανάπηρων πολέμου (άρθρο 12), το άρθρο 102, σχετικά με τα επιδόματα φυματικού ή νόσου (άρθρο 13), το άρθρο 103, ως προς το επίδομα τυφλότητας, η οποία δεν οφείλεται στην υπηρεσία (άρθρο 14), και το άρθρο 166 που αφορά τις αποδοχές υπαξιωματικών πολεμικής αποστρατείας (άρθρο 15). Επίσης, τροποποιείται το άρθρο 1 του ν. 3075/2002, ως προς την απονομή σύνταξης σε λογοτέχνες και καλλιτέχνες (άρθρο 16), ορίζεται αύξηση κατά 7,75% της σύνταξης των προσώπων της παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4386/2016, οι οποίοι είναι νέοι ασφαλισμένοι (άρθρο 17), και τροποποιούνται οι εξουσιοδοτήσεις που περιλαμβάνονται στην παρ. 8 της υποπαρ. ΙΑ.6 της παρ. ΙΑ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (άρθρο 18). Τέλος, εισάγονται τελικές και συμπληρωματικές διατάξεις, οι οποίες αφορούν το αντικείμενο του Μέρους Β΄ του νομοσχεδίου (άρθρο 19).

Το Μέρος Γ΄ (άρθρα 20-42), με τίτλο «Μισθολογικές ρυθμίσεις για το προσωπικό του Δημόσιου Τομέα», περιλαμβάνει πέντε (5) Κεφαλαία (Α΄-Ε΄).

Με το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 20-27), με τίτλο «Διατάξεις για την αύξηση μισθών και των συμπληρωματικών τους επιδομάτων προς ενίσχυση του εισοδήματος», εισάγεται ρύθμιση σχετικά με την από 1.1.2024 προσαύξηση με ορισμένο ποσό του βασικού μισθού των αναφερόμενων μισθολογικών κλιμακίων των κατηγοριών προσωπικού (άρθρο 20), καθορίζεται εκ νέου το επίδομα οικογενειακής παροχής από 1.1.2024 διά τροποποίησης του άρθρου 15 παρ. 1 του ν. 4354/2015 (άρθρο 21), αυξάνεται κατά 30% το επίδομα θέσης ευθύνης στις αναφερόμενες κατηγορίες προσωπικού (άρθρο 22), θεσπίζεται ειδικό επίδομα βιβλιοθήκης σε Ερευνητές και Ειδικούς Λειτουργικούς Επι-

στήμονες με τροποποίηση της παρ. 1 του άρθρου 135 του ν. 4472/2017 (άρθρο 23), και αναπροσαρμόζονται, διά τροποποίησης του άρθρου 127 του ν. 4472/2017, αφενός, το επίδομα ιδιαίτερων συνθηκών εργασίας (άρθρο 24), και, αφετέρου το επίδομα που λαμβάνουν τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων και του Λιμενικού Σώματος Ελληνικής Ακτοφυλακής και της Ελληνικής Αστυνομίας και του Πυροσβεστικού Σώματος τα οποία υπηρετούν εντός συγκεκριμένων γεωγραφικών ορίων (άρθρο 25). Τέλος, τροποποιούνται οι διατάξεις του ν. 4336/2015, σχετικά με το ύψος της χιλιομετρικής αποζημίωσης (άρθρο 26), και το ποσό των εξόδων διανυκτέρευσης (άρθρο 27).

Με το κεφάλαιο Β' (άρθρα 28-33), υπό τον τίτλο «Μισθολογικές ρυθμίσεις για τα μέλη [του] Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού, Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και τους Εντεταλμένους Διδάσκοντες της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 4957/2022 και του άρθρου 173 του ν. 4957/2022», ορίζεται το πεδίο εφαρμογής του συγκεκριμένου Κεφαλαίου (άρθρο 28), η μισθολογική κατάταξη των αναφερόμενων λειτουργών και υπαλλήλων (άρθρο 29), ο χρόνος και ο τρόπος μισθολογικής εξέλιξής τους (άρθρο 30), ο βασικός μισθός (άρθρο 31), καθορίζονται τα επιδόματα, οι παροχές και οι αποζημιώσεις που χορηγούνται κατά μήνα (άρθρο 32), και εισάγονται επί μέρους μισθολογικές ρυθμίσεις (άρθρο 33).

Με το Κεφάλαιο Γ' (άρθρα 34-38), με τίτλο «Μισθολογικές ρυθμίσεις για τα Μέλη [του] Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού και Ειδικού και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού των Ανώτατων Στρατιωτικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, τα Μέλη [του] Διδακτικού Προσωπικού και Ειδικού Διδακτικού Προσωπικού των Ανώτατων Εκκλησιαστικών Ακαδημιών, τα Μέλη [του] Εκπαιδευτικού Προσωπικού και Ειδικού Διδακτικού Προσωπικού των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού, τα Μέλη του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής και το Προσωπικό του πρώην Παιδαγωγικού Ινστιτούτου», ορίζεται το πεδίο εφαρμογής του συγκεκριμένου Κεφαλαίου (άρθρο 34), η μισθολογική κατάταξη των προσώπων που εμπίπτουν στο Κεφάλαιο αυτό (άρθρο 35), ο χρόνος και ο τρόπος μισθολογικής εξέλιξής τους (άρθρο 36), ο βασικός μισθός (άρθρο 37), και καθορίζονται τα επιδόματα, οι παροχές και οι αποζημιώσεις που χορηγούνται κατά μήνα (άρθρο 38).

Με το κεφάλαιο Δ' (άρθρα 39-41), με τίτλο «Μισθολογικές ρυθμίσεις για τις Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης και το Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό του π.δ. 407/1980 και ειδικότερα θέματα αποδοχών», εισάγεται ρύθμιση για τις αποδοχές των προσώπων που καταλαμβάνονται από τις ρυθμίσεις του Κεφαλαίου αυτού (άρθρο 39), εισάγονται επί μέρους ρυθμίσεις που αφορούν τις αποδοχές προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής

των Κεφαλαίων Β΄-Δ΄ του Μέρους Γ΄ του νομοσχεδίου (άρθρο 40), και προσδιορίζονται οι διατάξεις που παραμένουν σε ισχύ (άρθρο 41).

Το κεφάλαιο Ε΄ (άρθρο 42), υπό τον τίτλο «Καταργούμενες Διατάξεις», περιλαμβάνει τις διατάξεις που καταργούνται από την έναρξη ισχύος των επί μέρους Κεφαλαίων του Μέρους Γ΄ και από την έναρξη ισχύος του νόμου.

Το Μέρος Δ΄ (άρθρα 43-53), υπό τον τίτλο «Διατάξεις για την Οικονομική Ενίσχυση των Πολιτών και τη Δημοσιονομική Διαχείριση», αποτελείται από δύο (2) Κεφάλαια (Α΄-Β΄).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α΄ (άρθρα 43-47), υπό τον τίτλο «Διατάξεις για τη Στήριξη των Πολιτών», μειώνεται ο φόρος εισοδήματος για φορολογουμένους με εξαρτώμενα τέκνα (άρθρο 43) και ο Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων για κατοικίες φυσικών προσώπων που είναι ασφαλισμένες για σεισμό, πυρκαγιά και πλημμύρα (άρθρο 44), καθίσταται μόνιμη η απαλλαγή από συμμετοχή στη φαρμακευτική δαπάνη για τα πρόσωπα που δικαιούνται το καταργηθέν Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (Ε.Κ.Α.Σ.) (άρθρο 45), χορηγείται οικονομική ενίσχυση σε ορισμένα νοικοκυριά με σκοπό την κάλυψη μέρους του αυξημένου κόστους αγορών, ιδίως των ειδών διατροφής, λόγω της σημαντικής αύξησης του δείκτη τιμών καταναλωτή (άρθρο 46), και θεσπίζονται μέτρα οικονομικής ενίσχυσης νέων ηλικίας δεκαοκτώ και δεκαεννέα ετών (άρθρο 47).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β΄ (άρθρα 48-53), υπό τον τίτλο «Συμπληρωματικές Διατάξεις για τη Δημοσιονομική Διαχείριση», προστίθεται στις αρμοδιότητες του Δημοσιονομικού Συμβουλίου η αξιολόγηση των δημοσιονομικών αποτελεσμάτων των προτάσεων που περιλαμβάνονται στα προγράμματα των πολιτικών κομμάτων (άρθρο 48), ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού του τρέχοντος έτους (άρθρο 49) και αυξάνονται οι πιστώσεις του κατά το ποσό των 700.000.000 ευρώ (άρθρο 50), θεσπίζεται για το έτος 2023 ανώτατο όριο (3%) στην αναπροσαρμογή των μισθωμάτων για ακίνητα που στεγάζουν δημόσιες υπηρεσίες (άρθρο 51), θεσπίζεται απαλλαγή από τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων του εισοδήματος από τόκους κρατικών ομολόγων και εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου (άρθρο 52), και παρέχεται ευχέρεια υπογραφής με «ψηφιοποιημένη ιδιόχειρη υπογραφή» αποδεικτικών κοινοποίησης ορισμένων εγγράφων που αφορούν επιτόπιους φορολογικούς ελέγχους (άρθρο 53).

Το Μέρος Ε΄ (άρθρα 54-63), υπό τον τίτλο «Επείγουσες Διατάξεις για την Ενίσχυση της Ανάπτυξης, της Οικογένειας και της Εργασίας», διαρθρώνεται σε δύο Κεφάλαια (Α΄-Β΄).

Με το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 54-57), υπό τον τίτλο «Διατάξεις για την Ενί-

σχυση της Ανάπτυξης», τίθενται, έως την 31η.12.2023, περιορισμοί στο περιθώριο μεικτού κέρδους κατά την πώληση ορισμένων προϊόντων και την παροχή ορισμένων υπηρεσιών, και θεσπίζονται αντίστοιχες κυρώσεις (άρθρο 54), επεκτείνεται χρονικά η ισχύς των ρυθμίσεων που αφορούν το «καλάθι του νοικοκυριού» (άρθρο 55), χορηγείται οικονομική ενίσχυση για τη στήριξη του τουρισμού της βόρειας Εύβοιας (άρθρο 56), και θεσπίζονται ρυθμίσεις που αφορούν εργασίες συντήρησης και υποστήριξης των υποβρυχίων και των πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού (άρθρο 57).

Με το Κεφάλαιο Β' (άρθρα 58-63), υπό τον τίτλο «Διατάξεις για την Ενίσχυση της Οικογένειας και της Εργασίας», τροποποιείται ο ν. 5006/2022 που αφορά το πρόγραμμα στεγαστικών δανείων «Σπίτι μου» ως προς το εισόδημα των δικαιούχων (άρθρο 58) και τους βασικούς όρους των χορηγούμενων δανείων (άρθρο 59), και προστίθεται εξουσιοδοτική διάταξη (άρθρο 60), τροποποιούνται ρυθμίσεις που αφορούν τα προγράμματα απασχόλησης ανέργων ηλικίας 55 ετών και άνω (άρθρο 61), παρατείνεται εκ νέου η ισχύς συμβάσεων παροχής υπηρεσιών φύλαξης των κτηρίων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, και της Επιθεώρησης Εργασίας (άρθρο 62), και εισάγεται ρύθμιση για το προσωπικό που μεταφέρθηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης στο Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας (άρθρο 63).

Τέλος, με τις διατάξεις του Μέρους ΣΤ' (άρθρο 64), υπό τον τίτλο «Έναρξη Ισχύος», ορίζεται η έναρξη ισχύος των διατάξεων του νόμου.

Β. Το νομοσχέδιο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, συνοδεύεται από γνωμοδότηση της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 29ης Μαρτίου 2023, στην οποία διατυπώνονται παρατηρήσεις για τις συνταξιοδοτικές διατάξεις του νομοσχεδίου, οι οποίες εισήχθησαν προς γνωμοδότηση ως σχέδιο νόμου υπό τον τίτλο «Αναπροσαρμογή συντάξεων των προσώπων των περ. α', β' και ε' της παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016, ρύθμιση συνταξιοδοτικών θεμάτων και άλλες διατάξεις». Στο υπό ψήφιση νομοσχέδιο, οι ανωτέρω διατάξεις έχουν εισαχθεί στο Μέρος Β' αυτού.

Σημειώνεται ότι στη νομοθεσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρο 10 παρ. 1 του ν. 4820/2021 «Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και άλλες ρυθμίσεις»), ορίζεται ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο γνωμοδοτεί, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 73 και την περ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 98 του Συντάγματος, για τα νομοσχέδια που αφορούν σε συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης. Σύμφωνα με την γνωμοδότηση της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 29ης Μαρτίου 2023 «[η] γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου έχει διπλή λειτουργία

στη έννομη τάξη. Αυτή αποσκοπεί αφενός στη διατύπωση παρατηρήσεων από νομοτεχνική άποψη, με γνώμονα τις αρχές της καλής νομοθέτησης, καθώς και στον έλεγχο της συμβατότητας των προς ψήφιση διατάξεων με τις συνταγματικές διατάξεις και τις υπερκείμενης τυπικής ισχύος διατάξεις για τη διευκόλυνση του έργου της Βουλής, αφετέρου στη διαφώτιση αυτής ώστε να προληφθεί η ψήφιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν στην ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων του φορέα απονομής συντάξεων και να θέσουν υπό διακινδύνευση τη δημοσιονομική βιωσιμότητα αυτού (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 2ης Ειδ. Συν. της 25.5.3030, 4ης Ειδ. Συν. της 3.11.2022, 1ης Ειδ. Συν. 14.3.2023, 17ης Γεν. Συν. της 19.9.2022» (για τις γνωμοδοτικές αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου βλ. Απ. Γέροντα, Δημοσιονομικό Δίκαιο, 2005, σελ. 192 επ.). Περαιτέρω, κατά το άρθρο 73 παρ. 2 εδάφιο τελευταίο του Συντάγματος, τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια επί των οποίων απαιτείται η προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου πρέπει να είναι ειδικά. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, κατ' ενάσκηση της γνωμοδοτικής αρμοδιότητάς του, έχει κρίνει ότι η συνταγματική αυτή επιταγή τυγχάνει εφαρμογής, αφενός, όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις εμπεριέχονται σε ιδιαίτερο, δηλαδή, αυτοτελές, Κεφάλαιο του νομοσχεδίου και, αφετέρου, όταν στον τίτλο του νομοσχεδίου γίνεται ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει (βλ., σχετικά, Ολ. ΕλΣυν Πρακτικά 2ης Ειδ. Συν. της 17ης.3.2021, 2ης Ειδ. Συν. της 25ης.5.2020, 2ης Ειδ. Συν. της 8ης.5.2017 και 1ης Ειδ. Συν. της 8ης.3.2017).

Στο υπό ψήφιση νομοσχέδιο, οι σχετικές διατάξεις εμπεριέχονται σε ιδιαίτερο Μέρος του (Μέρος Β'), με τίτλο «Αναπροσαρμογή Συντάξεων και ρύθμιση συνταξιοδοτικών ζητημάτων», και ο τίτλος του νομοσχεδίου, «Ενίσχυση του εισοδήματος των μισθωτών, των νέων, της οικογένειας και της εργασίας - συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις», περιέχει ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις.

II. Γενικές παρατηρήσεις

1. Επί του τίτλου του νομοσχεδίου

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο φέρει τον τίτλο «Ενίσχυση του εισοδήματος των μισθωτών, των νέων, της οικογένειας και της εργασίας - συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις». Σύμφωνα με το Εγχειρίδιο Νομοπαρασκευα-

στικής Μεθοδολογίας «[ο] τίτλος του νομοσχεδίου αποδίδει συνοπτικά το πλήρες αντικείμενο του νομοσχεδίου, ώστε οι αποδέκτες να μπορούν να κατανοήσουν άμεσα, αν και σε ποιον βαθμό το νομοσχέδιο τους αφορά» (βλ., σχετικά, Εγχειρίδιο Νομοπαρασκευαστικής Μεθοδολογίας, Αθήνα, 2020, σελ. 17). Για τον σκοπό αυτό, προκειμένου να αποδοθεί πλήρως το αντικείμενο του νομοσχεδίου, θα μπορούσε, ενδεχομένως, ο τίτλος να αναφέρεται και στην ενίσχυση, ευρύτερα, των πολιτών (βλ. Κεφάλαιο Α΄ του Μέρους Δ΄) και της ανάπτυξης (βλ. Κεφάλαιο Α΄ του Μέρους Ε΄), και να συμπληρωθεί ως εξής: «Ενίσχυση του εισοδήματος των μισθωτών, των πολιτών, των νέων, της οικογένειας, της ανάπτυξης και της εργασίας - συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις».

2. Επί των Κεφαλαίων Β΄ - Ε΄ του Μέρους Γ΄

Με το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 28-33) του Μέρους Γ΄ του νομοσχεδίου καθορίζεται το ειδικό μισθολογικό καθεστώς για τα μέλη του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 4957/2022, τα μέλη του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.) και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.ΔΙ.Π.) των ανωτέρω φορέων και τους Εντεταλμένους Διδάσκοντες του άρθρου 173 του ν. 4957/2022. Μεταξύ άλλων, καθορίζεται εκ νέου ο βασικός μισθός και η χορήγηση επιδομάτων, παροχών και αποζημιώσεων. Εν συνεχεία, εισάγονται ειδικές μισθολογικές ρυθμίσεις για τα Μέλη του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού και Ειδικού και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού των Ανώτατων Στρατιωτικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, τα Μέλη του Διδακτικού Προσωπικού και Ειδικού Διδακτικού Προσωπικού των Ανώτατων Εκκλησιαστικών Ακαδημιών, τα Μέλη του Εκπαιδευτικού Προσωπικού και του Ειδικού Διδακτικού Προσωπικού των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού, τα Μέλη του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής και το Προσωπικό του πρώην Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (Κεφάλαιο Γ΄), και για τις Ανώτερες Σχολές τουριστικής εκπαίδευσης και το επιστημονικό προσωπικό του π.δ. 407/1980 (Κεφάλαιο Δ΄). Περαιτέρω, με το Κεφάλαιο Ε΄ καταργούνται ρητώς, από την έναρξη ισχύος των Κεφαλαίων Β΄, Γ΄ και Δ΄, ήτοι από την 7η Οκτωβρίου 2022 (με την επιφύλαξη της παρ. 4 του άρθρου 64 του νομοσχεδίου), τα άρθρα 128 έως 131 του ν. 4472/2017, τα οποία ρύθμιζαν τα εν λόγω ζητήματα.

Σημειώνεται, ενημερωτικά, ότι, ως προς τις εν λόγω υπό κατάργηση δια-

τάξεις, σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας εν Ολομελεία 1911/2022, έχει κριθεί, *πρώτον*, ότι «ο κοινός νομοθέτης έχει ευρύτατη ευχέρεια, εκτιμώντας τις εκάστοτε επικρατούσες οικονομικές συνθήκες, ιδίως σε περιόδους που το κράτος εξέρχεται από μία οικονομική κρίση, να προβαίνει στην κατάρτιση νέων μισθολογίων των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, καθορίζοντας αυτά κατά τρόπο ώστε να μην επέρχεται ανατροπή των δημοσιονομικών μεγεθών σε βαθμό που θα έθετε σε κίνδυνο τη δημοσιονομική σταθερότητα του κράτους. Η δυνατότητα, όμως, αυτή για τον καθορισμό των ως άνω μισθολογικών δαπανών, δεν μπορεί να είναι απεριόριστη, αλλά έχει ως όριο τις αρχές της αναλογικότητας, της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (...). Επί πλέον όρια στην εξουσία του νομοθέτη να επαναπροσδιορίζει αποδοχές δημοσίων λειτουργών, με την κατάρτιση νέων μισθολογίων των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, πηγάζουν και από τυχόν ειδικές διατάξεις του Συντάγματος που αφορούν συγκεκριμένες κατηγορίες αυτών (πρβλ. ΣτΕ 431/2018 Ολομ., 4741/2014 Ολομ.)» (ΣτΕ Ολ. 1911/2022, σκέψη 12), *δεύτερον*, ότι ως προς την υπηρεσιακή τους εξέλιξη «τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε αυτοδιοικούμενα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα που είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου διεπόμενα από την αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας και τελούν υπό ιδιαίτερο υπηρεσιακό καθεστώς, κατατασσόμενοι σε βαθμίδες (καθηγητής, αναπληρωτής καθηγητής, επίκουρος καθηγητής) για την εκλογή σε κάθε μία από τις οποίες απαιτούνται ιδιαίτερα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα» (ΣτΕ Ολ. 1911/2022, σκέψη 16), *τρίτον*, ως προς την ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση την οποία ο νομοθέτης επεφύλαξε διαχρονικά στα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. ότι αυτή «απορρέει εμμέσως εκ της, υπό του Συντάγματος (άρθρο 16), αναγνωρίσεώς τους ως δημοσίων λειτουργών με ιδιαίτερας σημασίας αποστολή, οι οποίοι είναι αναγκαίο να έχουν και ιδιαιτέρως αυξημένα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα. Αποτελεί δε μία πρόσθετη θεσμική εγγύηση που εξασφαλίζει την αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων τους και την προσέλκυση στα Α.Ε.Ι. επιστημόνων υψηλού κύρους» (ΣτΕ Ολ. 1911/2022, σκέψη 16), *τέταρτον*, ότι «από καμία αυξημένης τυπικής ισχύος διάταξη ή αρχή δεν κατοχυρώνεται δικαίωμα σε αποδοχές συγκεκριμένου ύψους (ΣτΕ 431/2018 Ολομ., 3177/2014 Ολομ. σκ. 8, 2192/2014 σκ. 12, απόφαση Ε.Δ.Δ.Α. της 7.5.2013 (...))» (ΣτΕ Ολ. 1911/2022, σκέψη 16), *πέμπτον* ότι «η αναμόρφωση του μισθολογικού καθεστώτος των εν λόγω δημοσίων λειτουργών με τέτοιο τρόπο, που να επιφέρει ανατροπή του έως τότε ισχύοντος μισθολογικού καθεστώτος, δεν μπορεί να γίνει χωρίς να έχει προηγου-

μένως εκτιμηθεί το δημοσιονομικό όφελος, σε σχέση με τις επιπτώσεις, που αυτή μπορεί να έχει για τους πανεπιστημιακούς λειτουργούς και την λειτουργία των Α.Ε.Ι., καθώς και αν είναι αναγκαία ή θα μπορούσε να αναπληρωθεί με άλλα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. (...) Στο αρμόδιο δε δικαστήριο επιφυλάσσεται ο έλεγχος της συνταγματικότητας των σχετικών διατάξεων από την άποψη της λήψης υπόψιν από τον νομοθέτη, στην συγκεκριμένη περίπτωση, των ως άνω νομίμων κριτηρίων και όχι άλλων προδήλως απροσφόρων, έλεγχος πάντως που, ως ήδη εξετέθη ανωτέρω, είναι οριακός (πρβλ. ΣτΕ 431/2018 Ολομ., 4741/2014 Ολομ., 2192-2194/2014 Ολομ., πρβλ. ΣτΕ 3443/1998 Ολομ., 119, 545/2001, 1333/2000)» (ΣτΕ Ολ. 1911/2022, σκέψη 16), *έκτον*, αναφορικά με τη συνένωση μισθολογικών ρυθμίσεων που αφορούν τα μέλη του Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., με άλλες κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων που δεν πληρούν αντίστοιχες προϋποθέσεις, όπως την ακαδημαϊκή ελευθερία και το αυτοδιοίκητο, ότι «συνεπάγεται υποβάθμιση της μισθολογικής τους αντιμετώπισης, λόγω του πλήθους των ετερόκλητων συνενούμενων κατηγοριών, και αποτελεί παραβίαση της αρχής της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχείρισης των μελών του Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., η οποία απαιτεί, κατά τα ανωτέρω, "ειδικό μισθολόγιο" μόνο γι' αυτούς, λόγω της συνδρομής στην περίπτωσή τους των ως άνω συγκεκριμένων προϋποθέσεων που δικαιολογούν την εφαρμογή της εν λόγω απορρέουσας από το Σύνταγμα αρχής» (ΣτΕ Ολ. 1911/2022, σκέψη 29), *έβδομον* ότι «ως βάση για τον προσδιορισμό των αποδοχών του νέου ειδικού μισθολογίου των μελών του Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., αλλά και ως μέτρο σύγκρισης προκειμένου να διαπιστωθεί εάν συντρέχει ή όχι περίπτωση εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 155 του νόμου, για τον υπολογισμό της προσωπικής διαφοράς, ή της τυχόν αύξησης των τακτικών αποδοχών με το νέο μισθολόγιο, προβλέπονται οι αποδοχές που ελάμβαναν τα μέλη του Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. κατά την 31.12.2016, ήτοι οι μειωμένες αποδοχές που ελάμβαναν υπό το καθεστώς του ν. 4093/2012. Όμως, (...), με την 4741/2014 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, έχει κριθεί ότι οι διατάξεις της περίπτωσης 17, της υποπαραγράφου Γ1, της παραγράφου Γ, του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες μειώθηκαν οι αποδοχές των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. από 1.8.2012, αντίκεινται στο άρθρο 16 του Συντάγματος και την απορρέουσα από αυτό αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχείρισης των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., καθώς και στην αρχή της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη» (ΣτΕ Ολ. 1911/2022, σκέψη

30), *όγδοον* ότι «ούτε από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του ν. 4472/2017, ούτε από το κείμενο του εγκριθέντος με τον νόμο αυτό Μεσο-πρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής προκύπτει ότι, κατά την θέσπιση του νέου μισθολογίου των μελών του Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., με τις κρίσιμες διατάξεις (με τις οποίες ο νομοθέτης ουσιαστικά υιοθετεί εκ νέου το ύψος των μειωμένων, με τις κριθείσες ως αντισυνταγματικές διατάξεις του ν. 4093/2012, αποδοχών), ελήφθησαν υπόψη, πέραν του ανωτέρω καθαρώς αριθμητικού και, ως εκ τούτου, προδήλως απρόσφορου κριτηρίου, της δημιουργίας δηλαδή ενός δημοσιονομικά ουδετέρου μισθολογίου, τα προπαρατεθέντα κριτήρια της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχείρισης για την εν λόγω κατηγορία δημοσίων λειτουργών» (ΣτΕ Ολ. 1911/2022, σκέψη 30), *ένατον*, αναφορικά με τη συγχώνευση των επιδομάτων και την ταυτόχρονη κατάργηση ορισμένων εξ αυτών ότι «δεν προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση και τις προπαρασκευαστικές πράξεις του ν. 4472/2017, ο λόγος κατάργησης της πάγιας αποζημίωσης για δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και για συμμετοχή σε συνέδρια, η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει συγχωρευθεί με το "ειδικό επίδομα διδασκαλίας και έρευνας", ενόψει του ειδικού σκοπού για τον οποίο είχε χορηγηθεί, δηλαδή την κάλυψη της πρόσθετης δαπάνης, στην οποία υποβάλλονται τα μέλη του Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. για δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και για συμμετοχή σε συνέδρια και η οποία αποτελεί την ελάχιστη αναγκαία δαπάνη που καταβάλλεται για τον σκοπό αυτό και έχει κριθεί ότι είναι αφορολόγητη (βλ. ΣτΕ 29/2014 Ολομ.), δεδομένου ότι συνδέεται άμεσα με την ιδιαιτερότητα των καθηκόντων των συγκεκριμένων λειτουργών και είναι αναγκαία για την εκπλήρωσή τους» (ΣτΕ Ολ. 1911/2022, σκέψη 30), και, *δέκατον*, ότι «οι κρίσιμες διατάξεις των άρθρων 128 έως και 131 και 155 του ν. 4472/2017, με τις οποίες θεσπίσθηκε νέο ειδικό μισθολόγιο για τα μέλη του Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., αντίκεινται στο άρθρο 16 του Συντάγματος και την απορρέουσα από αυτό αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχείρισής τους, καθώς και προς την αρχή της αναλογικότητας και της ισότητας (πρβλ. ΣτΕ 431/2018 Ολομ., 4741/2014 Ολομ.)» (ΣτΕ Ολ. 1911/2022, σκέψη 30).

Κατόπιν των ανωτέρω, «ο νομοθέτης και η, κατ' εξουσιοδότηση αυτού, κανονιστικώς δρώσα διοίκηση διατηρούν την ευχέρεια να προβούν στην κατάργηση νέου "ειδικού" μισθολογίου για τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., λαμβάνοντας υπόψη την απορρέουσα από το άρθρο 16 του Συντάγματος αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχείρισής τους, ούτως ώστε οι αποδοχές τους να είναι ανάλογες με το λειτούργημά τους» (ΣτΕ Ολ. 1911/2022, σκέψη 30)

Τέλος, ορίζεται ως χρονικό σημείο επέλευσης των αποτελεσμάτων της διαγνωσθείσας αντισυνταγματικότητας ο χρόνος δημοσίευσης της απόφασης της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ήτοι η 7η Οκτωβρίου 2022.

III. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 3

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 3 «[ο]ι συντάξεις των προσώπων των περ. α΄, β΄ και ε΄ της παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016 (Α΄ 85) αναπροσαρμόζονται από την 1η Ιανουαρίου 2017, σύμφωνα με τα άρθρα 9Α και 34Α του π.δ. 169/2007 (Α΄ 210), τα άρθρα 92, 94, 95, 157 και 166 του π.δ. 168/2007 (Α΄ 209), τα άρθρα 14, 15, 16, 18 και 19 του ν. 4354/2015 (Α΄ 176) και τα άρθρα 123 έως 161 του ν. 4472/2017 (Α΄ 74)».

Σχετικά με την αναπροσαρμογή συντάξεων δυνάμει των άρθρων 123-161 του ν. 4472/2017 παρατηρούνται τα εξής: *πρώτον*, σύμφωνα με το άρθρο 42 παρ. 2 του νομοσχεδίου σε συνδυασμό με το άρθρο 64, από την 7η Οκτωβρίου 2022 καταργούνται τα άρθρα 128, 129, 130 και 131 του ν. 4472/2017. Εξ άλλου, και στην αιτιολογική έκθεση επισημαίνεται ως προς το άρθρο 3 ότι από «τα οριζόμενα στην περ. α της παρ. 2 του άρθρου 42 του παρόντος νόμου, προκύπτει, ότι η παραπομπή της παρ. 1 του άρθρου 3 στα άρθρα 128-131 του ν. 4472/2017 ισχύει μέχρι και τις 6 Οκτωβρίου 2022, καθώς από τις 7 Οκτωβρίου 2022 και εξής η αναπροσαρμογή της σύνταξης για τα ως άνω πρόσωπα χωρεί με βάση τα οικεία άρθρα των Κεφαλαίων Β΄, Γ΄ και Δ΄ του Μέρους Γ΄ του παρόντος».

Για λόγους νομοτεχνικούς και ασφάλειας δικαίου, θα μπορούσε, ενδεχομένως, να εισαχθεί το ανωτέρω χωρίο της αιτιολογικής έκθεσης εντός της διάταξης του άρθρου 3.

Δεύτερον, επισημαίνεται ότι τα άρθρα 136, 137, 138, 139 και η παρ. 4 του άρθρου 140 του ν. 4472/2017 καταργήθηκαν από την 28η Ιουνίου 2022, δυνάμει των άρθρων 74 παρ.2 περ. α΄ και 75 παρ. 2 περ. στ΄ ν. 4999/2022, και το ζήτημα της μισθολογικής κατάστασης Ιατρών και Οδοντιάτρων του Εθνικού Συστήματος Υγείας και άλλων συναφών ειδικών ρυθμίστηκε διά του Κεφαλαίου Α του Μέρους ΙΔ (άρθρα 54-60) του ν. 4999/2022. Επομένως, θα μπορούσε, ενδεχομένως, να εξετασθεί η εισαγωγή ρητής παραπομπής στο Κεφάλαιο Α΄ του Μέρους ΙΔ΄ του ν. 4999/2022 στο άρθρο 3 του νομοσχεδίου.

2. Επί του άρθρου 4

Με το άρθρο 4 εισάγεται άρθρο 9Α στο π.δ. 169/2007 σχετικά με τον συντάξιμο μισθό πολιτικών υπαλλήλων – λειτουργών, που υπάγονται στην παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016. Για τον υπολογισμό του μισθού βάσει του οποίου κανονίζεται η σύνταξη, λαμβάνεται υπόψη, σύμφωνα με την παρ. 2 περ. γ', το είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) του ποσού του επιδόματος θέσης ευθύνης του άρθρου 16 του ν. 4354/2015, εφόσον έχουν ασκήσει τα καθήκοντα Προϊστάμενου Οργανικής Μονάδας τουλάχιστον για μία διετία, μετά από επιλογή για τη θέση αυτή από το αρμόδιο κατά περίπτωση όργανο. Περαιτέρω, για τους δικαιούχους διευκρινίζεται ότι αν «έχουν συμπληρώσει την προβλεπόμενη διετία ως Προϊστάμενοι Οργανικών Μονάδων διαφορετικής βαθμίδας, καταβάλλεται το επίδομα θέσης που κατείχε ο υπάλληλος για περισσότερο χρόνο».

Δοθέντος ότι, εν προκειμένω, ρυθμίζεται ο κανονισμός της σύνταξης λαμβανομένου υπόψη του ποσοστού 25% του ποσού του επιδόματος ευθύνης, ερωτάται αν η φράση «καταβάλλεται το επίδομα θέσης» θα μπορούσε να αντικατασταθεί με τη φράση «λαμβάνεται υπόψη το 25% του ποσού του επιδόματος θέσης».

3. Επί του άρθρου 21

Με το άρθρο 21 καθορίζεται εκ νέου η οικογενειακή παροχή βάσει της τροποποίησης που εισάγεται επί της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 4354/2015. Μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι το τρίτο και το τέταρτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 4354/2015 καταργούνται. Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 63, το Κεφάλαιο Α' του Μέρους Γ', εντός του οποίου βρίσκεται το άρθρο 21, ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2024. Ως εκ τούτου, θα μπορούσε, ενδεχομένως, να απαλειφθεί η παρ. 2 του άρθρου 21 σύμφωνα με την οποία, «[α]πό 1ης.1.2024 καταργούνται το τρίτο και τέταρτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 4354/2015, όπως ισχύουν έως τη δημοσίευση του παρόντος», καθώς το περιεχόμενό της καλύπτεται από τα οριζόμενα στο άρθρο 63 παρ. 2.

4. Επί του άρθρου 25

Με το άρθρο 25 τροποποιείται η περ. Ε' του άρθρου 127 του ν. 4472/2017. Για λόγους νομοτεχνικούς, η αναφορά στην παρ. 5 του άρθρου 65 του ν. 4427/2016, θα μπορούσε να διορθωθεί στο ορθό «παρ. 6 του άρθρου 65 του

ν. 4427/2016», δοθέντος ότι, κατόπιν αντικατάστασης του άρθρου 65 του ν. 4427/2016 με το άρθρο 42 παρ.1 του ν.4757/2020, η αναφερόμενη στο προτεινόμενο άρθρο υπουργική απόφαση ρυθμίζεται στην παρ. 6 του άρθρου 65 του ν. 4427/2016.

5. Επί των άρθρων 23, 32 παρ. 2, 38 παρ. 2

Με το άρθρο 23 ορίζεται ειδικό επίδομα βιβλιοθήκης για τους Ερευνητές και τους Ειδικούς Λειτουργικούς Επιστήμονες του Κεφαλαίου Δ΄ του Μέρους ΣΤ΄ του ν. 4472/2017, από την 1η Ιανουαρίου 2024, το οποίο συγκαταλέγεται στις τακτικές αποδοχές των προσώπων αυτών. Περαιτέρω, με το άρθρο 32 παρ. 2 εισάγεται ρύθμιση σχετικά με τη χορήγηση επιδόματος βιβλιοθήκης σε μία σειρά δικαιούχων και, συγκεκριμένα, στα Μέλη Δ.Ε.Π. των Πανεπιστημίων, και όσων ρητώς αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο του Κεφαλαίου Β΄. Αντίστοιχα, το άρθρο 38 παρ. 2 καθορίζει τη χορήγηση του εν λόγω επιδόματος στα Μέλη Δ.Ε.Π. των Ανώτατων Στρατιωτικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και των λοιπών κατηγοριών προσωπικού που διέπονται από τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ΄ του Μέρους Γ΄ του νομοσχεδίου. Σύμφωνα με το προτεινόμενο άρθρο 40 παρ. 2, «[γ]ια την εφαρμογή των Κεφαλαίων Β΄, Γ΄ και Δ΄ του Μέρους Γ΄, οι τακτικές μηνιαίες αποδοχές του προσωπικού που υπάγονται σε αυτά, αποτελούνται από τον βασικό μισθό, τα επιδόματα και τις παροχές που καθορίζονται στις διατάξεις του παρόντος».

Συναφώς παρατηρείται ότι με την 29/2014 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκαν τα εξής ως προς το ζήτημα της φορολόγησης της, προβλεπόμενης από προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, μηνιαίας αποζημίωσης για δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και για συμμετοχή σε συνέδρια των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι.: «Όταν πρόκειται για εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, κάθε παροχή που καταβάλλεται στο μισθωτό, με οποιαδήποτε ονομασία (επιχορήγηση, αποζημίωση, επίδομα κλπ.), αν κατά το νόμο από τη φύση της προορίζεται να καλύψει δαπάνες στις οποίες ο ίδιος υποβάλλεται για την εκτέλεση της υπηρεσίας που του έχει ανατεθεί ή την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη διεξαγωγή της δεν αποτελεί προσαύξηση μισθού και δεν υποβάλλεται σε φόρο εισοδήματος, έστω και αν από την παροχή αυτή ωφελείται έμμεσα ο μισθωτός (ΣτΕ 1840/2013 Ολ, 670/2012, 3150/1999 επταμ., 2972/2011 κ.ά.). (...) Η εν λόγω πάγια αποζημίωση χορηγείται στα μέλη ΔΕΠ των ΑΕΙ για την δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και προς αντιμετώπιση δαπανών συμμετοχής σε συνέδρια. Η αποζημίωση, δηλαδή, αυτή παρέχεται προς κάλυψη των προσθέτων δαπανών

στις οποίες τα μέλη ΔΕΠ υποβάλλονται και οι οποίες είναι από τη φύση τους, κρίνονται δε και από τον νομοθέτη αναγκαίες προς εκπλήρωση των καθηκόντων τους. Επομένως, (...), κατά παράβαση των (...) συνταγματικών διατάξεων [άρθρο 78 και 4 παρ. 5] η εν λόγω "πάγια μηνιαία αποζημίωση για δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και για συμμετοχή σε συνέδρια" των μελών ΔΕΠ των ΑΕΙ υπήχθη από 8.7.2002 σε φορολόγηση με την (...) διάταξη του άρθρου 12 παρ. 13 του ν. 3052/2002» (ΣτΕ ΟΛ. 29/2014, σκέψεις 8 και 10).

6. Επί των άρθρων 40 και 41

Τα άρθρα 40 και 41 εντάσσονται στο Κεφάλαιο Δ΄ του Μέρους Γ΄, το οποίο φέρει τον τίτλο «Μισθολογικές ρυθμίσεις για τις Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης και το Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό του π.δ. 407/1980 και ειδικότερα θέματα αποδοχών». Παρατηρείται, εν προκειμένω, ότι τα άρθρα 40 και 41 διαλαμβάνουν μία σειρά ζητημάτων, τα οποία αφορούν την εφαρμογή των κεφαλαίων Β΄, Γ΄ και Δ΄ του Μέρους Γ΄. Επομένως, θα μπορούσαν ενδεχομένως, να συμπεριληφθούν σε ξεχωριστό Κεφάλαιο, το οποίο θα έπρεπε να τεθεί πριν τις καταργούμενες διατάξεις.

Επίσης, ο τίτλος του άρθρου 40: «Λοιπά θέματα αποδοχών», θα μπορούσε να συμπληρωθεί με αναφορά σε μεταβατικές διατάξεις, καθώς η παρ. 2, εδάφιο δεύτερο και η παρ. 4 περιέχουν μεταβατικές διατάξεις (βλ., σχετικά, Εγχειρίδιο Νομοπαρασκευαστικής Μεθοδολογίας, Αθήνα, 2020, σελ. 40). Τέλος, ελλείψει παραγράφου 3, η παράγραφος 4 θα έπρεπε, για λόγους νομοτεχνικούς να αναριθμηθεί σε 3.

7. Επί του άρθρου 41

Σύμφωνα με το άρθρο 41, μεταξύ άλλων, εξακολουθεί να έχει εφαρμογή για τα πρόσωπα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των Κεφαλαίων Β΄, Γ΄ και Δ΄ του Μέρους Γ΄ το άρθρο 156 του ν. 4472/2017 σχετικά με το ανώτατο όριο αποδοχών. Συναφώς παρατηρείται ότι, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 32, σε «ιατρούς, φυσικούς ιατρικής - ακτινοφυσικούς, ψυχολόγους, φαρμακοποιούς και νοσηλευτές, καθώς και στους χημικούς, κλινικούς χημικούς, βιοχημικούς και βιολόγους, οι οποίοι είναι μέλη Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π. και Ε.ΔΙ.Π. που τοποθετούνται σε πανεπιστημιακές κλινικές, πανεπιστημιακά εργαστήρια ή ειδικές μονάδες κλινικών ή εργαστηρίων, που εγκαθίστανται σε νοσοκομεία του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) ή σε πανεπιστημιακά νοσοκομεία που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας,

Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, καταβάλλεται (...) ειδική αμοιβή για το κλινικό και εργαστηριακό έργο που παρέχουν», η οποία δεν υπάγεται στα προβλεπόμενα από τις κείμενες διατάξεις ανώτατα όρια αποδοχών. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 33 παρ. 5, «[γ]ια τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 4957/2022, το ανώτατο όριο αποδοχών, όπως ορίζεται από τις κείμενες διατάξεις, αναπροσαρμόζεται και καθορίζεται στο ποσό που αντιστοιχεί στο καταληκτικό κλιμάκιο (Μ.Κ. 16) της βαθμίδας του καθηγητή πολλαπλασιαζόμενο με τον συντελεστή ένα κόμμα εξακόσια είκοσι πέντε (1,625)».

Επομένως, για λόγους νομοτεχνικούς, και δεδομένης της ύπαρξης των εν λόγω ειδικών διατάξεων ως προς το ανώτατο όριο αποδοχών, θα μπορούσε, στο προτεινόμενο άρθρο, η μνεία στο άρθρο 156 του 4472/2017 να συμπληρωθεί ως εξής: «με την επιφύλαξη των ειδικότερων διατάξεων που περιλαμβάνονται στα άρθρα 32 παρ. 5 και 33 παρ. 5».

8. Επί του άρθρου 44

Με την προτεινόμενη ρύθμιση προστίθεται νέα περίπτωση 7Ζ στο άρθρο 3 του ν. 4223/2013, σύμφωνα με την οποία, από το έτος 2024, ο Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.) «μειώνεται κατά δέκα τοις εκατό (10%) για κατοικίες φυσικών προσώπων που ασφαλιζονται σε ασφαλιστική επιχείρηση εγγεγραμμένη στο Μητρώο Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, που τηρείται στη Διεύθυνση Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης της Τράπεζας της Ελλάδος, για σεισμό, πυρκαγιά και πλημμύρα, εφόσον η ασφάλιση καλύπτει το σύνολο της αξίας του ακινήτου. Ως αξία του ακινήτου, για τις ανάγκες εφαρμογής του πρώτου εδαφίου, λαμβάνεται η αξία ανακατασκευής του κτίσματος ή των κτισμάτων, μη υπολογιζόμενης της αξίας του οικοπέδου, η οποία δεν μπορεί να υπολείπεται των χιλίων (1000) ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο».

Από την αναφορά σε «κατοικίες» δεν είναι απολύτως σαφές αν η προτεινόμενη μείωση καταλαμβάνει μόνο την αξία των κτισμάτων ή και την αναλογούσα σε αυτά αξία του ακινήτου επί του οποίου έχουν ανεγερθεί (πρβλ. τις παραγράφους 7Γ, 7Δ, 7Ε και 7ΣΤ του ίδιου άρθρου, στις οποίες γίνεται αναφορά σε «κτίσματα μετά του αναλογούντος οικοπέδου»).

9. Επί των άρθρων 46 και 58

Με το άρθρο 46 χορηγείται οικονομική ενίσχυση με σκοπό την κάλυψη μέ-

ρους του αυξημένου κόστους αγορών, ιδίως των ειδών διατροφής, λόγω της σημαντικής αύξησης του δείκτη τιμών καταναλωτή και, μεταξύ άλλων, για τον προσδιορισμό των δικαιούχων τίθεται, ως εισοδηματικό κριτήριο, το «ετήσιο συνολικό οικογενειακό εισόδημά τους κατά το φορολογικό έτος 2022, ανεξάρτητα από την πηγή προέλευσής του, πραγματικό και τεκμαρτό, [να] ανέρχεται [σε] έως δεκαέξι χιλιάδες (16.000) ευρώ για άγαμο υπόχρεο ή υπόχρεο σε κατάσταση χηρείας ή εν διαστάσει και έως είκοσι τέσσερις χιλιάδες (24.000) ευρώ για έγγαμο υπόχρεο ή τους έγγαμους ή τα μέρη του συμφώνου συμβίωσης (...), το οποίο προσαυξάνεται κατά πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ για κάθε εξαρτώμενο τέκνο, άλλο εξαρτώμενο μέλος και φιλοξενούμενο μέλος του νοικοκυριού».

Εξ άλλου, με το άρθρο 58 τροποποιείται το εισοδηματικό κριτήριο συμμετοχής στο πρόγραμμα στεγαστικών δανείων «Σπίτι μου» (ν. 5006/2022) και ορίζεται ότι οι δικαιούχοι πρέπει να «διαθέτουν συνολικό ετήσιο εισόδημα, ανεξάρτητα από την πηγή προέλευσής του, πραγματικό και τεκμαρτό, από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ έως το ποσό που αντιστοιχεί, ανάλογα με την οικογενειακή τους κατάσταση, στο εισοδηματικό κριτήριο που ορίζεται για τη λήψη επιδόματος θέρμανσης με την απόφαση που εκδίδεται κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 1 του άρθρου 79 του ν. 4756/2020».

Δεδομένου ότι, εν προκειμένω, κρίσιμο, για την πλήρωση ή μη των ανωτέρω εισοδηματικών κριτηρίων, δεν είναι το άθροισμα του πραγματικού και του τεκμαρτού εισοδήματος, αλλά το μεγαλύτερο εισόδημα μεταξύ του πραγματικού και του τεκμαρτού εισοδήματος, σκόπιμο θα ήταν στη φράση «πραγματικό και τεκμαρτό» η λέξη «και» να αντικατασταθεί από διαζευκτικό «ή».

Ανεξαρτήτως αυτού, λαμβανομένης υπόψη της προφανούς σκοπιμότητας που εξυπηρετεί η θέσπιση ελάχιστου εισοδήματος 10.000,00 ευρώ για τη χορήγηση δανείων στο πλαίσιο του ν. 5006/2022, δημιουργείται προβληματισμός ως προς το αν η προϋπόθεση του ελάχιστου εισοδήματος των 10.000,00 ευρώ του άρθρου 58 μπορεί να καλύπτεται και με τεκμαρτά εισοδήματα.

10. Επί του άρθρου 50

Με την προτεινόμενη διάταξη τροποποιείται ο κρατικός προϋπολογισμός οικονομικού έτους 2023, όπως εγκρίθηκε με τον ν. 5004/2022, και αυξάνονται κατά 600.000.000 ευρώ οι πιστώσεις του Υπουργείου Οικονομικών και, ειδικότερα, του ειδικού φορέα 1023-711-0000000 «Γενικές Κρατικές Δαπά-

νες», και κατά 100.000.000 ευρώ οι πιστώσεις του Υπουργείου Εσωτερικών και, ειδικότερα, του ειδικού φορέα 1007-206-0000000 «Γενική Γραμματεία Εσωτερικών και Οργάνωσης».

Ενημερωτικά αναφέρεται ότι ο προϋπολογισμός των εσόδων και εξόδων του κράτους συνιστά ειδική περίπτωση τυπικού νόμου, εφόσον ψηφίζεται από τη Βουλή με διαδικασία διαφορετική από αυτή της ψήφισης των τυπικών νόμων (άρθρο 79 του Συντάγματος), έχει δε, εκ προοιμίου, περιορισμένη χρονική διάρκεια (ετήσια, κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 79 του Συντάγματος, ή διετή, στην περίπτωση ψήφισης του νόμου της παραγράφου 6 του άρθρου 79). Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του άρθρου 79 παρ. 2 του Συντάγματος, «όλα τα έσοδα και έξοδα του κράτους πρέπει να αναγράφονται στον ετήσιο προϋπολογισμό». Με την εν λόγω διάταξη καθιερώνεται η αρχή της ενότητας του προϋπολογισμού (για τις γενικές αρχές που διέπουν τον προϋπολογισμό βλ., ενδεικτικώς, Απ. Γέροντα, Δημοσιονομικό Δίκαιο, 2005, σελ. 349 επ.), η οποία, όπως γίνεται δεκτό (βλ. Ν. Μπάρμπα, Στοιχεία Δημοσιονομικού Δικαίου, 2008, σελ. 27, Απ. Γέροντα, όπ. π., σελ. 358), γνωρίζει παρεκκλίσεις, προκειμένου ο προϋπολογισμός να ανταποκρίνεται στις ανάγκες λειτουργίας ενός σύγχρονου κράτους. Ειδικότερη περίπτωση παρέκκλισης από τον κανόνα της ενότητας του προϋπολογισμού αποτελεί και η ψήφιση συμπληρωματικού ή διορθωτικού προϋπολογισμού. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 60 του ν. 4270/2014, «ο Υπουργός Οικονομικών δύναται να υποβάλει στη Βουλή, οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, πρόταση τροποποίησης των πιστώσεων του ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού με συμπληρωματικό προϋπολογισμό», κατά δε την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, ο Υπουργός Οικονομικών υποχρεούται να υποβάλει στη Βουλή συμπληρωματικό προϋπολογισμό εντός του τρέχοντος οικονομικού έτους, «εφόσον συντρέχει μία από τις παρακάτω περιπτώσεις: (α) Αν η τριμηνιαία έκθεση εκτέλεσης του Κρατικού Προϋπολογισμού που υποβάλλεται από τον Υπουργό Οικονομικών καταδεικνύει ότι η Κεντρική Διοίκηση ενδέχεται να υπερβεί το συνολικό ανώτατο όριο δαπανών που εγκρίθηκε από τη Βουλή για το εν λόγω οικονομικό έτος, (β) Αν το αποθεματικό του προϋπολογισμού έχει δεσμευθεί στο σύνολό του και αναμένεται να απαιτηθούν πρόσθετοι πόροι για την κάλυψη απρόβλεπτων δαπανών πριν το τέλος του οικονομικού έτους, (γ) Αν για την κάλυψη των πρόσθετων δαπανών δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν άλλες μεταφορές ή ανακατανομές με την εφαρμογή των κανόνων μεταφοράς πιστώσεων (...), (δ) Αν προκύψουν μείζονες αλλαγές στη σύνθεση του προϋπολογισμού, καθώς οικονομικές ή δημοσιονομικές ε-

ξελίξεις απαιτούν σημαντική μείωση των εγκεκριμένων πιστώσεων στον Κρατικό Προϋπολογισμό».

Κατά τα αναφερόμενα στην αιτιολογική έκθεση, ο συμπληρωματικός προϋπολογισμός, ο οποίος υποβάλλεται μετά από τη με ημερομηνία 19.7.2023 σύμφωνη γνώμη του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου (κατ' άρθρο 2 παρ. 5 περ. γ' του ν. 4270/2014), κατέστη αναγκαίος, δεδομένου ότι απαιτούνται πρόσθετοι πόροι «στο πλαίσιο επείγουσών και έκτακτων αναγκών, που ανέκυψαν λόγω της ανάγκης στήριξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, καθώς και φορέων Γενικής Κυβέρνησης εξαιτίας της ενεργειακής κρίσης και της [συνακόλουθης] αύξησης των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών. Επίσης, με [την προτεινόμενη ρύθμιση] καλύπτονται οι αυξημένες ανάγκες για δαπάνες στον τομέα της υγείας, καθώς και οι δαπάνες για τη διεκπεραίωση των αυτοδιοικητικών εκλογών Α' και Β' βαθμού, λόγω μη επάρκειας πιστώσεων για εκλογικές δαπάνες ως συνέπεια των δεύτερων εθνικών εκλογών στις 25 Ιουνίου 2023, για τις οποίες δεν είχαν προβλεφθεί αρχικά πιστώσεις».

11. Επί του άρθρου 52

Με την προτεινόμενη ρύθμιση της παραγράφου 1 θεσπίζεται απαλλαγή από τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων, μεταξύ άλλων, και για το εισόδημα από τόκους ομολογιακών δανείων και εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου. Περαιτέρω, με την παράγραφο 3 ορίζεται ότι «η έκδοση και η διάθεση ομολογιακών δανείων και εντόκων γραμματίων του ελληνικού δημοσίου, καθώς και κάθε σχετική ή παρεπόμενη σύμβαση ή πράξη, οι προσωρινοί και οριστικοί τίτλοι ομολόγων ή εντόκων γραμματίων του ελληνικού δημοσίου, η κυκλοφορία αυτών, η εξόφληση του κεφαλαίου και τόκων από ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου και εν γένει η άσκηση δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτά, η μεταβίβαση ομολόγων ή εντόκων γραμματίων του ελληνικού δημοσίου εντός ή εκτός οργανωμένης αγοράς ή χρηματιστηρίου ή άλλου τόπου διαπραγμάτευσης απαλλάσσονται από κάθε φόρο, τέλος, ανταποδοτικό ή μη, τέλος χαρτοσήμου ή οποιοδήποτε άλλο τέλος υπέρ του Δημοσίου, εισφορά, περιλαμβανομένης και της εισφοράς του ν. 128/1975 (Α' 178), προμήθεια, δικαίωμα ή άλλη επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων, με την επιφύλαξη των διατάξεων που αφορούν Κεντρικά Αποθετήρια Τίτλων, εφαρμοζομένων του Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ν. 2859/2000, Α' 248) και του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν. 4172/2013, Α' 167)».

Επισημαίνεται ότι, κατ' εφαρμογή της ελευθερίας κίνησης των κεφαλαίων (άρθρα 63-66 ΣυνθΛΕΕ), οι ως άνω απαλλαγές πρέπει να ισχύσουν τουλάχιστον και για ομόλογα και έντοκα γραμμάτια που εκδίδονται από τα άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. και του Ε.Ο.Χ.

Περαιτέρω, με την παράγραφο 4 ορίζεται ότι «το παρόν δεν εφαρμόζεται για τα πιστωτικά ιδρύματα», χωρίς από την αιτιολογική έκθεση να προκύπτει ο λόγος εξαίρεσής τους από τις ως άνω απαλλαγές, ιδίως αυτές της παραγράφου 3.

Αθήνα, 25 Ιουλίου 2023

Οι Εισηγητές
 Δάφνη Ακουμιανάκη
 Επιστημονική Συνεργάτις
 Γεώργιος Φωτόπουλος
 Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α' Τμήματος
 Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
 Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
 Αναπληρωτής Καθηγητής
 του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β' Διεύθυνσης
 Επιστημονικών Μελετών
 Αστέρης Πλιάκος
 Καθηγητής του Οικονομικού
 Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
 Κώστας Μαυριάς
 Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών